

Sygn. akt XXI Pa 375/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Monika Sawa (spr.)
Sędziowie:	SO Bożena Rzewuska SO Bogumił Patulski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Renata Socha

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 grudnia 2017 r. w Warszawie

sprawy z powództwa J. P. (1)

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie

z dnia 7 marca 2017 roku sygn. akt VIII P 259/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od J. P. (1) na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Bogumił Patulski Monika Sawa Bożena Rzewuska

Sygn. akt XXI Pa 375/17

UZASADNIENIE

Powód J. P. (1) pozwem skierowanym przeciwko (...) sp. z o.o., wniósł o zasądzenie kwoty 14 528 zł tytułem odszkodowania z umowy o zakazie konkurencji. Powód argumentował, że w dniu 10 września 2014 r. strony zawarły umowę o zakazie konkurencji, na mocy której pozwana spółka zobowiązała się do zapłaty odszkodowania karencyjnego w wysokości 25 % wynagrodzenia przez okres odpowiadający okresowi obowiązywania klauzuli konkurencyjnej.

W dniu 7 marca 2016 r. został wydany w niniejszej sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W piśmie z dnia 10 stycznia 2017 r. powództwo zostało zmodyfikowane, w ten sposób, że oprócz żądania objętego pozwem, to jest żądania zasądzenia kwoty odpowiadającej czterem ratom odszkodowania karencyjnego, powód wniósł o zasądzenie kwoty 29.991,38 zł, tj. kwoty 28 778, 56 zł tytułem odszkodowania karencyjnego za kolejne okresy (od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 30 września 2016 r.) oraz kwoty 1052,82 zł tytułem odsetek.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty (...) sp. z o.o. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana spółka wskazała, że umowa o zakazie konkurencji została zawarta w bezpośrednim związku z umową o pracę na okres próbny od dnia 10 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2014 r. Umowa o pracę na okres próbny wygasła z chwilą upływu terminu, na który została zawarta, tj. z dniem 31 grudnia 2014 r. Wobec powyższego, w chwili, w której wygasł stosunek pracy wynikający z umowy o pracę na okres próbny, zgodnie z treścią umowy o zakazie konkurencji, winien zaktualizować się obowiązek wynikający z § 4 umowy. Skutek ten jednak nie nastąpił, z uwagi na fakt, że został zawarty nowy stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Wyrokiem z dnia 7 marca 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił powództwo oraz zasądził od powoda J. P. (2) na rzecz pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 10 września 2014 r. J. P. (1) zawarł z (...) sp. z o.o. umowę o pracę na okres próbny. J. P. (1) rozpoczął pracę od 1 października 2014 r. Łącznie z umową o pracę na okres próbny została zawarta umowa o zakazie konkurencji.

Umowa o zakazie konkurencji w § 1 odnosiła się do umowy o pracę na okres próbny z dnia 1 października 2014 r. W § 4 ust. 1 umowy o zakazie konkurencji strony wprowadziły zakaz konkurencji obowiązujący po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy o pracę, o której mowa w § 1 (tj. umowy na okres próbny). W takim przypadku przewidziane zostało odszkodowanie karencyjne w wysokości 25% wynagrodzenia otrzymanego przez pracownika przed rozwiązaniem lub wygaśnięciem wyżej wymienionej umowy o pracę przez okres odpowiadający okresowi obowiązywania klauzuli konkurencyjnej (§ 4 ust. 3). Odszkodowanie karencyjne miało być płatne miesięcznie w równych ratach w ostatnim dniu roboczym danego miesiąca kalendarzowego.

Następnie strony zawarły umowę o pracę na czas nieokreślony datowaną na dzień 2 stycznia 2015 r. Powód podjął negocjacje w kwestii umowy o zakazie konkurencji co do wysokości odszkodowania karencyjnego, ale ostatecznie strony nie doszły do porozumienia i nie została zawarta umowa o zakazie konkurencji wraz z umową o pracę na czas nieokreślony.

Umowa o zakazie konkurencji była standardowo zawierana z handlowcami. Tego rodzaju umowa podpisywana była jednorazowo do umowy o pracę na czas nieokreślony. Sąd wskazał, że ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i uznając za wiarygodne dowody z dokumentów złożonych do akt sprawy, gdyż nie były one kwestionowane przez strony i nie budziły wątpliwości Sądu.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków: G. C. i U. M., wskazując, że ich relacja co do istotnych faktów była wzajemnie spójna i logiczna. Świadkowie w sposób szczerzy i spontaniczny opisywali okoliczności związane z zawarciem umowy o pracę na czas nieokreślony i negocjacjami w sprawie zawarcia umowy o zakazie konkurencji.

Sąd opierał się również na zeznaniach świadków R. K. i A. M., którzy wypowiadali się co do praktyki funkcjonującej u pozwanego pracodawcy w zakresie zawierania umów o zakazie konkurencji.

Sąd częściowo dał wiarę zeznaniom powoda wskazując, że w znaczącej części zeznania powoda znajdowały potwierdzenie w pozostałych dowodach zgromadzonych w sprawie. Jednakże, w kwestii zapewnienia powoda odnośnie do obowiązywania umowy o zakazie konkurencji w całym okresie zatrudnienia, relacja powoda Sąd uznał za gołosłowną i stojącą w sprzeczności z zeznaniami świadków: G. C. i U. M.. Świadek G. C. zeznał, że z uwagi na brak porozumienia co do wysokości odszkodowania karencyjnego nie została podpisana umowa o zakazie konkurencji, co

potwierdziła w swoich zeznaniach U. M.. Wersja wydarzeń prezentowana przez powoda nie znajdowała natomiast potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, a zatem nie zasługiwała na wiarę.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu informatyki na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. uznając, że okoliczności sporne zostały w niniejszej sprawie dostatecznie wyjaśnione.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wskazał, że stosownie do art. 101¹ § 1 k.p. w zakresie określonym w odrębnej umowie, pracownik nie może prowadzić działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy ani też świadczyć pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie na rzecz podmiotu prowadzącego taką działalność (zakaz konkurencji).

Przepis art. 101¹ § 1 k.p. stosuje się odpowiednio, gdy pracodawca i pracownik mający dostęp do szczególnie ważnych informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę, zawierają umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. W umowie określa się także okres obowiązywania zakazu konkurencji oraz wysokość odszkodowania należnego pracownikowi od pracodawcy (art. 101² § 1 k.p.).

Zgodnie zaś art. 101³ k.p. umowy, o których mowa w art. 101¹ § 1 i 101² § 1 k.p. wymagają pod rygorem nieważności formy pisemnej.

Sąd Rejonowy podniósł, że specyfika umowy o zakazie konkurencji przesądza o konieczności zawarcia jej w formie pisemnej pod rygorem nieważności co oznacza, że nie można domniemywać faktu zawarcia umowy o zakazie konkurencji do umowy o pracę. Umowa taka nie może zostać zawarta na skutek czynności konkludentnych lub innych okoliczności towarzyszących zawarciu umowy o pracę. Nie można także uznać, że na tej podstawie strony zamierzały przedłużyć obowiązywanie umowy zawartej do konkretnej umowy o pracę. Umowy o zakazie konkurencji nie można zawrzeć ani przedłużyć w sposób dorozumiany (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 września 2004 r., I PK 592/03).

Sąd Rejonowy podniósł, że bezsporny w niniejszej sprawie był fakt, że razem z zawarciem umowy o pracę na okres próbny strony zawarły również umowę o zakazie konkurencji. W treści umowy o zakazie konkurencji strony odwołały się wyraźnie do łączącej je umowy o pracę z dnia 1 października 2014 r. W ocenie Sądu niewątpliwie chodziło o umowę o pracę na okres próbny, gdyż w tamtym czasie inna umowa o pracę nie łączyła stron.

Sąd I instancji podniósł, że w tej umowie strony wprowadziły również klauzulę konkurencyjną w okresie po ustaniu stosunku pracy. Przy czym, oznaczyły okres trwania klauzuli konkurencyjnej na czas 1 roku od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy, o której mowa w § 1 tj. umowy o pracę na okres próbny. Umowę o zakazie konkurencji zawartą pomiędzy stronami należy zdaniem Sądu należało zatem rozumieć w ten sposób, że zostaje ona zawarta na wypadek ustania stosunku pracy po zakończeniu obowiązywania umowy o pracę na okres próbny. Sąd Rejonowy stwierdził, że obowiązek odszkodowawczy zastrzeżony w § 4 umowy dotyczy takiej sytuacji, w której po upływie terminu na jaki umowa o pracę na okres próbny została zawarta, doszłoby jednocześnie do zakończenia stosunku pracy. Ten obowiązek odszkodowawczy nie zaktualizował się, gdyż strony zawarły kolejną umowę o pracę, tj. umowę o pracę na czas nieokreślony. Do tej umowy jednakże ostatecznie nie zawarły umowy o zakazie konkurencji.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie potwierdził, że toczyły się negocjacje w sprawie wysokości odszkodowania karencyjnego, które miało być przewidziane w umowie o zakazie konkurencji, ale z uwagi na brak porozumienia w tej kwestii żadna umowa o zakazie konkurencji nie została podpisana.

Sąd wskazał, że twierdzenia powoda o przedłużeniu umowy o zakazie konkurencji zawartej do umowy na okres próbny nie znajdowały potwierdzenia w zeznaniach świadków: G. C. i U. M. i stwierdził, że pomimo zamiaru zawarcia umowy o zakazie konkurencji do umowy o pracę na czas nieokreślony, taka umowa nie została podpisana. Zdaniem Sądu Rejonowego nie można było uznać, że w sposób dorozumiany lub na skutek czynności konkludentnych strony przedłużyły okres trwania umowy o zakazie konkurencji zawartej do umowy o pracę na okres próbny, gdyż umowa o zakazie konkurencji musi być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności. Zmiana umowy o

zakazie konkurencji powinna być dokonana w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Zarówno samo istnienie wzajemnych zobowiązań stron umowy o zakazie konkurencji, jak i zmiana tychże zobowiązań powinny być zawarte w formie pisemnej. W innym przypadku należy je uznać za nieważne (tak Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 8 lipca 2010 r., III Apa 14/10).

Sąd Rejonowy podkreślił, że wobec wyraźnych zapisów umowy o zakazie konkurencji odnoszących się do umowy o pracę na okres próbny niedopuszczalne byłoby ustalenie, że w związku z zawarciem umowy o pracę na czas nieokreślony umowa o zakazie konkurencji uległa „przedłużeniu”. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że standardowo pozwana spółka zawierała umowy o zakazie konkurencji z handlowcami. Jednakże uznał, że praktyka stosowana przez pracodawcę nie może zastępować zgodnych oświadczeń stron zawartych w pisemnej umowie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Stawka minimalna kosztów zastępstwa procesowego została ustalona w oparciu o przepisy § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając wyrok w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie:

1. art. 231 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. polegające na ustaleniu przez Sąd, że strony nie były związane umową o zakazie konkurencji powiązaną z umową o pracę na czas nieokreślony z dnia 1 stycznia 2015 r. pomimo tego, że okoliczność tę można wyprowadzić z innych ustalonych faktów, w szczególności takich jak:

- ustalenie, że umowa o zakazie konkurencji była standardowo zawierana z handlowcami oraz tego rodzaju umowa była jednorazowo podpisywana do umowy o pracę na czas nieokreślony (str. 2 uzasadnienia wyroku) w sytuacji, w której okoliczności niniejszej sprawy winny prowadzić do ustalenia przez Sąd, że pozwana zawierała z handlowcami jedną umowę o zakazie konkurencji, która obowiązywała przez cały okres zatrudnienia pracownika u pozwanej bez względu na zmianę formy zatrudnienia, zawieranie kolejnych aneksów do umów o pracę, a pozwana każdorazowo składała oświadczenie o rozwiązaniu umowy o zakazie konkurencji w przypadku zwolnienia pracownika z zakazu konkurencji po ustaniu stosunku pracy.

2. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez Sąd Rejonowy granic swobodnej oceny materiału dowodowego zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków niepoprawnych pod względem logicznym i także wniosków w żaden sposób nie wynikających z materiału dowodowego, jak również brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonanie jego oceny z pominięciem istotnej części tego materiału, co spowodowało błędną ocenę stanu faktycznego niniejszej sprawy i w rezultacie niezasadne uznanie, że strony nie były związane umową o zakazie konkurencji powiązaną z umową o pracę na czas nieokreślony z dnia 1 stycznia 2015 r. Poczynione przez Sąd pierwszej instancji błędy w ustaleniach i ocenach polegały w szczególności na:

a) wyciągnięciu z materiału dowodowego, a w szczególności z zeznań świadków A. M. i R. K. niewynikającego z nich wniosku, że powód i pozwana nie byli związani umową o zakazie konkurencji wobec braku kolejnej pisemnej umowy o zakazie konkurencji, podczas gdy prawidłowa ocena zeznań świadków wskazywała, iż praktyką u pozwanej było zawieranie jednej umowy o zakazie konkurencji z pracownikami, która obowiązywała mimo zmian w zakresie rodzaju zatrudnienia oraz zawierania aneksów zmieniających do umów o pracę;

b) newszechstronnej ocenie materiału dowodowego, przejawiającej się w pominięciu okoliczności wynikających z dokumentu prywatnego tj.

• umowy o pracę z dnia 1 stycznia 2015 r., a w szczególności § 4 pkt 4.2 tj. wprowadzeniu obowiązku zawarcia umowy o zakazie konkurencji pod rygorem nieważności zawartej umowy o pracę na czas nieokreślony, skutkiem czego był błąd w ustaleniach faktycznych polegający na wyprowadzeniu przez Sąd niewłaściwych oraz sprzecznych z zasadami

logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego wniosków tj. uznanie przez Sąd I instancji, że wolą stron nie było objęcie zakresem obowiązywania umowy o zakazie konkurencji z dnia 10 września 2014 r. również umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, podczas gdy z zapisów umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jednoznacznie wynika, że do ważności umowy o pracę wymagane było istnienie umowy o zakazie konkurencji, zaś Sąd I Instancji nie odmówił temu dokumentowi wiary,

- oświadczenia pozwanej o rozwiązaniu umowy o zakazie konkurencji z dnia 3 września 2015 r. tj. przyjętej u pozwanej praktyki składania pisemnych oświadczeń o zwolnieniu pracownika z zakazu konkurencji po ustaniu stosunku pracy, co w konsekwencji doprowadziło do uznania przez Sąd Rejonowy, że umowa o zakazie konkurencji wygasła wraz z końcem umowy o pracę, do której była zawierana, a strony nie były następnie związane umową o zakazie konkurencji, podczas gdy pozwana każdorazowo składała stosowne pisemne oświadczenie o zwolnieniu pracownika z zakazu konkurencji;

c) niewszechstronnej ocenie materiału dowodowego, przejawiającej się w pominięciu okoliczności wynikających z zeznań świadków tj.

- A. M. w zakresie w jakim świadek zeznała, że pozwana zawarła z nią jedną umowę o zakazie konkurencji, która obejmowała swoim zakresem cały okres zatrudnienia świadka u pozwanej, począwszy od umowy zawartej na okres próbny do zakończenia stosunku pracy, skutkiem czego był błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu przez Sąd I Instancji, że pozwana zawierała odrębne umowy o zakazie konkurencji w przypadku każdorazowej modyfikacji umowy o pracę;

- R. K. w zakresie w jakim świadek zeznał, iż bez względu na modyfikacje dotyczące umowy o pracę, pracownika obowiązywała jedna umowa o zakazie konkurencji, która podpisana była przy zawieraniu pierwszej umowy o pracę z pozwaną, skutkiem czego był błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu przez Sąd I Instancji, że pozwana zawierała odrębne umowy o zakazie konkurencji w przypadku każdorazowej modyfikacji umowy o pracę.

d) bezpodstawne danie wiary zeznaniom świadka U. M. w zakresie w jakim świadek zeznała, iż powód podjął negocjacje w kwestii umowy o zakazie konkurencji, co do wysokości odszkodowania karencyjnego, ale ostatecznie strony nie doszły do porozumienia i nie została zawarta umowa o zakazie konkurencji wraz z umową o pracę na czas określony, podczas gdy świadek nie brał udziału w prowadzonych negocjacjach oraz jak wynika z zeznań innych świadków, nie przebywa stale w siedzibie pozwanej lecz jest pracownikiem wykonującym pracę poza granicami kraju, a zatem nie miała wiedzy o prowadzonych negocjacjach a także nie miała wiedzy, iż umowy o zakazie konkurencji były zawierane z pracownikami oraz zeznania świadka nie korespondowały z zeznaniami świadków A. M. i R. K. tj. pracowników miejscowych, co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych tj. przyjęciu przez Sąd, iż wygaśnięcie umowy o pracę na okres próbny stanowiło również o wygaśnięciu umowy o zakazie konkurencji wiążącej strony;

e) bezkrytyczne danie wiary zeznaniom świadka G. C. w zakresie w jakim świadek zeznał, iż powód podjął negocjacje w kwestii umowy o zakazie konkurencji co do wysokości odszkodowania karencyjnego, ale ostatecznie strony nie doszły do porozumienia i nie została zawarta umowa o zakazie konkurencji wraz z umową o pracę na czas określony, podczas gdy świadek był bezpośrednim przełożonym powoda a zatem jako osoba bezpośrednio zainteresowana w pozytywnym dla niego rozstrzygnięciu często wskazywał na zdarzenia, które są niewiarygodne z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego, co doprowadziło do wydania wyroku przez Sąd Rejonowy opartym w znacznej mierze na zeznaniach świadka G. C.;

f) odmowie przyznania wiarygodności zeznaniom powoda w części odnoszącej się do obowiązywania umowy o zakazie konkurencji w całym okresie zatrudnienia, podczas gdy zeznania powoda znajdują odzwierciedlenie w zeznaniach pozostałych świadków, w szczególności A. M. oraz R. K., a także są zgodne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów, co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych i uznaniu przez Sąd Rejonowy, iż strony nie były związane umową o zakazie konkurencji w trakcie trwania umowy o pracę na czas nieokreślony.

3. art. 328 § 2 k.p.c. polegające na sporządzeniu wadliwego uzasadnienia wyroku, przy czym wadliwość ta przejawia się w szczególności na:

- braku wskazania dowodów, którym Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej — Powód może jedynie przypuszczać, że Sąd Rejonowy nie uznał wszystkich dowodów za wiarygodne, co uniemożliwia poznanie toku rozumowania Sądu Rejonowego oraz uniemożliwia kontrolę instancyjną w tym zakresie:

4. art. 101¹ § 1 zd. 1 k.p. poprzez jego błędną wykładnię polegająca na przyjęciu, że w przypadku rozwiązania umowy o pracę zawartej na okres próbny uległa również rozwiązaniu umowa o zakazie konkurencji, a obowiązek wypłaty odszkodowania karencyjnego nie aktualizował się z uwagi na zawarcie kolejnej umowy o pracę między stronami, w sytuacji gdy z prawidłowej wykładni tego przepisu wynika, że zakaz konkurencji związany jest z całością stosunku pracy, a zatem umowa o zakazie konkurencji związana ze stosunkiem pracy powoda u pozwanej nie zaś z konkretną umową o pracę a obowiązek odszkodowawczy pracodawcy powinien zaktualizować się z chwilą definitywnego zakończenia stosunku pracy pomiędzy stronami umowy;

5. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 101² k.p. w zw. z art. 101³ k.p. w zw. z art. 300 k.p. poprzez błędną wykładnię oświadczeń woli stron dotyczącą zakresu obowiązywania umowy o zakazie konkurencji oraz dokonanie wykładni zapisów umowy o zakazie konkurencji oraz umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony w sposób sprzeczny z ich zapisami zawierającymi oświadczenia woli stron polegające na:

- błędnym przyjęciu przez Sąd Rejonowy, iż umowa o zakazie konkurencji trwała do chwili rozwiązania umowy o pracę zawartej na okres próbny, podczas gdy strony w umowie o zakazie konkurencji wskazały, iż dotyczy ona okresu po ustaniu stosunku pracy, a nie umowy o pracę;

- błędnej wykładni oświadczenia woli stron tj. umowy o zakazie konkurencji poprzez błędne uznanie przez Sąd Rejonowy, iż umowa o zakazie konkurencji przestała obowiązywać w chwili rozwiązania umowy o pracę zawartej na okres próbny, podczas gdy prawidłowa wykładnia § 1 umowy o zakazie konkurencji wobec zgodnej woli stron oraz całokształtu umowy o zakazie konkurencji wskazuje, że miała ona obowiązywać po ustaniu stosunku pracy a podanie w umowie o zakazie konkurencji umowy o pracę zawartej na okres próbny wynikało jedynie z faktu, iż była to w dniu podpisania Umowy o zakazie konkurencji jedyna obowiązująca strony;

- błędnej wykładni oświadczeń woli stron tj. § 4 pkt 2 umowy o zakazie konkurencji, poprzez uznanie, że umowa o zakazie konkurencji przestała obowiązywać z chwilą rozwiązania umowy o pracę zawartej na okres próbny i zawarcia kolejnej umowy o pracę, podczas gdy wykładnia literalna tego zapisu wskazuje, iż wyłączną możliwością wypowiedzenia umowy o zakazie konkurencji jest złożenie pisemnego oświadczenia przez pracodawcę, najpóźniej w chwili rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę albo upłynięcia okresu na jaki zawarta była umowa o zakazie konkurencji;

- błędnej wykładni oświadczeń woli stron tj. § 4 pkt 1.2 umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony poprzez przyjęcie przez Sąd Rejonowy, iż strony nie zamierzały objąć zakazem konkurencji całego stosunku pracy pozwanego u pozwanej, podczas gdy strony w umowie o pracę zawartej na czas nieokreślony określili obowiązek zawarcia umowy o zakazie konkurencji pod rygorem nieważności umowy o pracę.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty:

- 14 528 zł tytułem odszkodowania z umowy o zakazie konkurencji wraz z odsetkami liczonymi od dnia sporządzenia pozwu do dnia zapłaty;

- 29 991 zł tj. kwoty 28 778,56 zł tytułem odszkodowania karencyjnego oraz kwoty 1052,82 zł tytułem odsetek oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za I i II instancję według norm prawem przepisanych. Ewentualnie zaś z ostrożności procesowej wniósł o uchylenie

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy zważył, co następuje:

Apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 382 k.p.c. oddalił wnioski dowodowe zgłoszone w postępowaniu apelacyjnym z uwagi na to, że nie były istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia a okoliczności sporne dostatecznie wyjaśnione.

W ocenie Sądu Okręgowego wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy. Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne. Sąd odwoławczy aprobuje również ocenę prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W okolicznościach sprawy nie występują jakiegokolwiek przesłanki mogące wyrok ten wzruszyć, a w szczególności te, które Sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.).

W pierwszej kolejności odnieść się należy do zarzutów naruszenia prawa procesowego, gdyż zarzuty związane z ustaleniem stanu faktycznego powinny być rozważone przed zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego tak, by stosowanie tych ostatnich norm miało miejsce w stosunku do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Oczywiście jest, że nie jest możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego (dokonanie prawidłowej subsumpcji) bez ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. wskazać należy, że konstrukcja uzasadnienia zaskarżonego wyroku pozwala Sądowi Okręgowemu w pełni zweryfikować trafność ustaleń Sądu Rejonowego co do stanu faktycznego oraz stwierdzić, że dokonana przez Sąd I instancji ocena zgromadzonego materiału dowodowego nastąpiła w zgodzie z obowiązującym prawem. Zarzut naruszenia powyższego przepisu jest zasadny jedynie w sytuacji, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę instancyjną. Naruszenie przepisu określającego wymagania, jakim winno odpowiadać uzasadnienie wyroku, może być ocenione jako mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których można zaliczyć takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej kontroli instancyjnej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 września 2014 r. VI Aca 1783/13, Legalis). Tymczasem w przedmiotowej sprawie z uzasadnienia wyroku Sądu I instancji wynika jakie fakty ten Sąd uznał za udowodnione oraz na podstawie jakich dowodów okoliczności te ustalił a także jaka jest materialna podstawa prawna rozstrzygnięcia.

Podniesiony zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. jest nieuzasadniony. Wskazać należy, że przepis art. 233 § 1 k.p.c. ustanawia zasadę swobodnej oceny dowodów, w myśl której sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów stosownie do własnego przekonania, w oparciu o wszechstronne rozważenie zebranego w sprawie materiału, a więc biorąc pod uwagę wszystkie dowody przeprowadzone w postępowaniu oraz wszelkie - mające znaczenie dla ich mocy i wiarygodności - okoliczności towarzyszące ich przeprowadzaniu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2002 r., IV CKN 1218/00, niepubl., LEX nr 80266). Granice swobodnej oceny dowodów winny być wyznaczone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, w świetle których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych, a wiążąc ich moc i wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, Nr 17, poz. 655).

W ocenie Sądu odwoławczego, Sąd Rejonowy dokonując oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, nie dopuścił się naruszenia wskazanych reguł. Wnioski Sądu I instancji zostały logicznie powiązane

z zebranych w sprawie materiałem dowodowym. Sąd ten nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów i nie popełnił błędów w logicznym rozumowaniu. Wywody apelacji stanowią jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami tego Sądu, gdyż strona apelująca nie przedstawiła wniosków ani środków dowodowych mogących podważyć trafność ustaleń Sądu I instancji. Apelujący przeciwstawia bowiem ocenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji swoją analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę prezentując własną ocenę materiału dowodowego i własne ustalenia, z pominięciem okoliczności dla niego niewygodnych lub nie odpowiadających jego wersji zdarzeń. Tymczasem prawidłowo zrealizowanym zadaniem Sądu Rejonowego było przeprowadzenie całościowej oceny zebranego w sprawie materiału, ponieważ tylko taka mogła dać pełny obraz spornych okoliczności. Podkreślić zaś należy, że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym wnioski to ocena nie narusza reguł wyrażonych w art. 233 § 1 k.p.c. i musi się ostać, choćby w równym stopniu na podstawie tego materiału dowodowego dawały się wysnuć wnioski odmienne (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 4 września 2014 r. IACA 562/14).

Odmienne ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego przedstawiona przez powoda, a w zasadzie odmienne wnioski wyprowadzone na podstawie tych samych okoliczności faktycznych nie są wystarczające do uznania, że Sąd Rejonowy dopuścił się obrazy przepisów postępowania, a jego ocena dowodów była dowolna. Ustalenia Sądu Rejonowego są prawidłowe pod względem reguł logicznego myślenia, wnioskowania, dokonane w sposób jasny i wynikający z przeprowadzonych dowodów. Sąd Okręgowy przyjął ustalenia Sądu Rejonowego za własne i doszedł do przekonania, iż w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy nie było możliwe dokonanie odmiennych ustaleń.

Zgodna z zasadami określonymi w art. 233 § 1 k.p.c. jest ocena zeznań świadków: R. K. i A. M.. Sąd I instancji prawidłowo uznał, iż zeznania świadków A. M. i R. K. mógł potraktować jedynie jako źródło ustaleń w zakresie praktyki zawierania przez pozwaną umów o zakazie konkurencji z handlowcami. Wskazani świadkowie nie mieli jednakże żadnej wiedzy na temat umów zawieranych konkretnie z powodem, przebiegu negocjacji z powodem. Świadek R. K. zwracał uwagę w swoich zeznaniach, że umowy o zakazie konkurencji nie są standardowe, zależą od indywidualnych negocjacji. Te zaś świadkowi nie były znane. Niepotwierdzone przypuszczenia wyrażone przez ww. świadków, nie mogą być podstawą do czynienia ustaleń w niniejszej sprawie. Ponadto analizując zeznania świadków: A. M. i R. K. należało mieć na uwadze, że w aktach sprawy znajdują się umowy o pracę zawarte przez ww. świadków z pozwaną na czas nieokreślony oraz umowy o zakazie konkurencji, zawarte w tych samych dniach co umowy o pracę na czas nieokreślony (k. 240 – 254). Strony powyższych umów o zakazie konkurencji określiły, że odnosi się ona do umowy o pracę na czas nieokreślony. Tym samym depozycje świadków, z których wynika że podpisywali umowę o zakazie konkurencji tylko raz a jednocześnie początkowo byli zatrudnieni na umowę o pracę na okres próbny są niewiarygodne, gdyż nie znajdują one potwierdzenia w dowodach z dokumentów, z których wprost wynika, że umowa o zakazie konkurencji była przez nich zawarta równoległe z zawarciem umowy o pracę na czas nieokreślony. W ocenie Sądu Okręgowego mogło to wynikać z braku szczegółowej pamięci świadków na skutek upływu czasu od dat zawarcia tychże umów (31.07.2002 świadek R. K., 01.01.2007 świadek A. M.). Ustalenia poczynione w apelacji w oparciu o zeznania wyżej świadków stanowią prezentację własnej oceny materiału dowodowego, co jako polemika nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sformułowane w apelacji zarzuty dotyczące oceny zeznań świadków U. M. i G. C. również nie mają uzasadnionych podstaw. U. M. jako szefowa działu HR z racji zajmowanego stanowiska, miała wiedzę na temat tego, czy umowa o zakazie konkurencji z powodem została podpisana, jak też na temat skutków braku podpisania takiej umowy przy zawieraniu umowy na czas nieokreślony. Zarówno z zeznań świadka U. G. jak i świadka R. K. wynikało, że to dział HR przygotowywał umowy. Z kolei świadek G. C. jako osoba prowadząca negocjacje z powodem w zakresie warunków nowej umowy o zakazie konkurencji miał wiedzę na temat ich przebiegu i stanowisk stron. Powód nie wskazał żadnych argumentów, które przemawiałyby za odmową wiarygodności zeznaniom ww. świadków. Skarżący podnosi, że zeznania ww. świadków nie korespondowały z zeznaniami świadków A. M. i R. K., niemniej jednak zarzut ten należy ocenić jako gołosłowny. W apelacji brak choćby wskazania, w jakim zakresie zeznania te miałyby nie korespondować ze sobą. Sam fakt, że świadkowie A. M. i R. K. pracują w Polsce nie miała wpływu na zakres ich wiedzy dotyczącej umów łączących pozwaną z powodem. Z treści ich zeznań wynikało bowiem, że nie mieli oni wiedzy na temat negocjacji

prowadzonych pomiędzy powodem i pozwaną oraz treści zawartych pomiędzy nimi umów, zaś ich depozycje w tym zakresie są oparte na przypuszczeniach.

Sąd Rejonowy również prawidłowo odmówił wiarygodności zeznaniom powoda w części odnoszącej się do obowiązywania umowy o zakazie konkurencji w całym okresie zatrudnienia, gdyż pozostawała w sprzeczności z zeznaniami świadków U. M. i G. C.. Okoliczność, że ww. świadkowie są pracownikami pozwanego wbrew odmiennej ocenie powoda nie powoduje, że automatycznie ich zeznania należy ocenić jako niewiarygodne. Bez wątpienia najbardziej zainteresowanym rozstrzygnięciem w sprawie jest powód i z tego względu jego zeznania winny znaleźć potwierdzenie w materiale dowodowym, co w niniejszej sprawie w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, nie miało miejsca.

Zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego w postaci art. 101¹ zd. 1 k.p., art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 101² w zw. z art. 101³ k.p. w zw. z art. 300 k.p. są również nieuzasadnione.

Na wstępie podnieść należało, że w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2006 r. (sygn. akt. I PZP 5/05 OSNAPiUS 2006 nr 17-18, poz. 259, str. 706, Legalis) Sąd ten stwierdził, że zakaz konkurencji obejmujący okres po ustaniu stosunku pracy aktualizuje się w chwili, gdy pomiędzy stronami umowy o zakazie konkurencji nie istnieje już stosunek pracy. Powyższa uchwała została wydana w odpowiedzi na zagadnienie prawne dotyczące rozstrzygnięcia kwestii, "czy umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy (art. 101² § 1 k.p.) zawarta pomiędzy pracodawcą a pracownikiem w tym samym dniu co pierwsza umowa o pracę na czas określony zaczyna obowiązywać wraz z jej rozwiązaniem się spowodowanym przez upływ terminu, na jaki została zawarta, czy też po rozwiązaniu się ostatniej umowy o pracę (na czas określony lub nieokreślony) zawartej pomiędzy tymi samymi stronami". W analizowanej przez Sąd Najwyższy sprawie strony zawarły ze sobą cztery kolejno następujące po sobie umowy o pracę - jedną na okres próbny, dwie na czas określony i jedną na czas nieokreślony. Zawierając pierwszą umowę - na okres próbny - strony zawarły jednocześnie umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. Sąd Najwyższy uzasadniając powyższą uchwałę podniósł, że uznanie, iż umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy zawarta przez pracodawcę i pracownika w czasie obowiązywania pierwszej umowy o pracę na czas określony zaczyna obowiązywać wraz z rozwiązaniem się tej umowy spowodowanym przez upływ terminu, na jaki została zawarta, a nie dopiero po rozwiązaniu ostatniej umowy o pracę (na czas określony lub nieokreślony), zawartej przez te same strony bezpośrednio po ustaniu pierwszej umowy terminowej, byłoby sprzeczne z celem i istotą umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy (art. 101² § 1 k.p.). Jednocześnie Sąd Najwyższy zaznaczył, że odmienne skutki mogą wynikać z umowy stron. Do umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy stosuje się bowiem ogólną zasadę dotyczącą zobowiązań umownych - wynikającą z art. 353¹ k.c. zasadę swobody umów, zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istotna treść umowy zawartej przez strony podlega ustaleniu według reguł wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.).

Podzielając pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powyższej uchwale zwrócić należy uwagę, że w niniejszej sprawie również razem z zawarciem umowy o pracę na okres próbny strony zawarły umowę o zakazie konkurencji (k. 22-26). Analizując zapisy tej umowy wskazać należy, że zgodnie z treścią § 4 i § 1 umowy o zakazie konkurencji w razie rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę na okres próbny powód został zobowiązany przez okres 1 roku od dnia jej rozwiązania lub wygaśnięcia do określonego w umowie zachowania. Brzmienie powyższego zapisu wskazuje, że strony wiązały go z konkretną łączącą ich umową tj. umową na okres próbny od dnia 1 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2014 r. Brak podstaw, aby w niniejszej sprawie przyjąć, że umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy zawarta przez pracodawcę i pracownika w czasie obowiązywania pierwszej umowy o pracę na okres próbny zaczyna obowiązywać po rozwiązaniu ostatniej umowy o pracę (na czas nieokreślony), zawartej przez te same strony bezpośrednio po ustaniu pierwszej umowy terminowej, tak jak to przyjął Sąd Najwyższy w cytowanej powyżej uchwale, gdyż w niniejszej sprawie odmienne skutki wynikały z umowy stron.

Dokonując wykładni umowy o zakazie konkurencji zawartej przez strony Sąd Rejonowy słusznie zwrócił uwagę na fakt, że do zawartej przez strony umowy o pracę na czas nieokreślony z dnia 2 stycznia 2015 r. zawartej bezpośrednio po ustaniu umowy na okres próbny strony nie zawarły umowy o zakazie konkurencji. W umowie o pracę zawartej na czas nieokreślony z dnia 2 stycznia 2015 r. strony przewidziały zaś, że w związku z zatrudnieniem powoda na umowę o pracę na czas nieokreślony podpiszą odrębną umowę o zakazie konkurencji (§ 4 ust. 2 umowy o pracę na czas nieokreślony). Strony zastrzegły rygor nieważności zawartej umowy o pracę na czas nieokreślony w przypadku nie podpisania umowy o zakazie konkurencji. Oczywiście takie zastrzeżenie należałoby ocenić w świetle ugruntowanego orzecznictwa jako niedopuszczalne. W wyroku dnia 29 marca 2011 r. sygn.akt I UK 316/10 (Legalis nr 429241) Sąd Najwyższy stwierdził, że niedopuszczalne jest zawarcie umowy o pracę pod warunkiem zawieszającym rozwiązanie stosunku pracy. Abstrahując od skutków prawnych takiego postanowienia, wprowadzenie przez strony do umowy o pracę na czas nieokreślony zapisu, że w związku z zatrudnieniem powoda na umowę o pracę na czas nieokreślony strony podpiszą odrębną umowę o zakazie konkurencji wskazuje, że zamiarem stron było zawarcie nowej umowy o zakazie konkurencji. W innym przypadku brak byłoby bowiem uzasadnienia dla tego rodzaju zapisu i podjętych negocjacji pomiędzy powodem i stroną pozwaną odnośnie wysokości odszkodowania karencyjnego. Podkreślenia wymaga także, że umowa, o której mowa w art. 101² § 1 k.p., wymaga pod rygorem nieważności formy pisemnej. W doktrynie prawa pracy i judykaturze dopuszcza się możliwość zawarcia umowy o pracę w sposób dorozumiany, na przykład poprzez dopuszczenie do świadczenia pracy. Wymaganie co do formy przy umowie o zakazie konkurencji wyklucza możliwość zawarcia tego rodzaju umowy w sposób dorozumiany. Z zeznań świadków G. C. i U. M. wynikało, że strony podjęły negocjacje co do wysokości odszkodowania karencyjnego, ale ostatecznie strony nie doszły do porozumienia i nie została zawarta umowa o zakazie konkurencji (zeznania świadków: G. C. i U. M.). Powód w swoich zeznaniach sam wskazał, że chciał wynegocjować więcej niż 25 % wynagrodzenia tytułem odszkodowania karencyjnego.

Zdaniem powoda zawarcie w umowie o pracę na czas nieokreślony zapisu o obowiązku zawarcia kolejnej umowy o zakazie konkurencji, w świetle nieudanych negocjacji dotyczących zawarcia tej nowej umowy o zakazie konkurencji, stanowiły wyrażenie woli kontynuowania przez strony umowy o zakazie konkurencji zawartej wcześniej. W ocenie Sądu Okręgowego brak ku temu podstaw. Jak już wskazano powyżej strony wyraźnie zastrzegły w umowie o zakazie konkurencji, że odnosi się ona do umowy o pracę na okres próbny, zaś w kolejnej umowie o pracę zawartej na czas nieokreślony strony postanowiły, że podpiszą odrębną umowę o zakazie konkurencji. Praktyka (zwyczaj) stosowana przez pracodawcę a polegająca na tym, że standardowo pozwana spółka zawierała umowy o zakazie konkurencji z handlowcami nie może zastępować zgodnych oświadczeń woli stron zawartych w pisemnej umowie. Nie zmienia ponadto oceny, że powód oraz pozwana podjęła negocjacje co do zawarcia umowy o zakazie konkurencji, ale ostatecznie wobec nie dojścia do konsensusu, strony nie zawarły umowy o zakazie konkurencji na wypadek rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę na czas nieokreślony. Jediną umową o zakazie konkurencji, jaką strony zawarły była umowa o zakazie konkurencji na wypadek rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę na okres próbny. Obowiązek odszkodowawczy zastrzeżony w § 4 umowy o zakazie konkurencji nie zaktualizował się bowiem strony zawarły kolejną umowę o pracę, w której postanowiły, że zawrą umowę o zakazie konkurencji, do zawarcia której ostatecznie nie doszło, na skutek fiaska podjętych negocjacji w sprawie wysokości odszkodowania karencyjnego. W ocenie Sądu Okręgowego to, że w przypadku innych pracowników dokonywano wypowiedzenia umów o zakazie konkurencji przy rozwiązywaniu umowy o pracę, brak złożenia takiego oświadczenia w przypadku powoda nie świadczy o tym – wbrew temu, co twierdzi strona powodowa, że zamiarem pozwanej było dalsze obowiązywanie takiej umowy, lecz o tym, że w ocenie pozwanej umowa ta nie obowiązywała, a co za tym idzie - nie było potrzeby jej wypowiedzenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację pozwanego oddalił.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego nastąpiło na podstawie art. 108 k.p.c. stosownie do ostatecznego wyniku procesu zgodnie z zasadą określoną w art. 98 k.p.c. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego ustalono zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt. 2 w zw. z art. 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Bogumił Patulski Monika Sawa Bożena Rzewuska

(...)